

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2015

**SEPEDI LELEME LA GAE: LEPHEPHE I
SEPEDI HOME LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Diiri tše 3

100 Meputso

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKATLHALOGANYO

POTŠIŠO YA 1

- 1.1 Balekwa ba tla fa dikgopolo tša go fapana. Mohlala: (2)
- Mathata ga a fele.
Maphuti o kolota Dikwero tšhelete yeo a sa tsebego gore o tlo e lefela ka eng?
Ge a sa le ka gare ga kgakanego, morwagwe Motšhitšhi a mo obela molato wo mongwe gape.
- Goba**
- Mohlako o ka go diriša diphošo.
Motšhitšhi o be a swerwe ke tlala a nyaka dijo tša go se be gona, kolobe ya tšwelela ya ja bupi bja gabo bja mafelelo.
Motšhitšhi ka kgakanego le tlala a befelwa kudu a bolaya kolobe yela ya moagišane.
- 1.2
- O šupa gore o hlokile seo a ka se jago.
 - O hweditše go se na selo sa go ja. (2)
- 1.3
- Go ba le maikarabelo.
 - Ge o hlotše mathata/goba ge o ka ikhwetša o le mathateng, o swanetše go loga maano a go a rarolla. (2)
- 1.4 Motšhitšhi o boditše mmagwe gore ga a gane gore a hlotšwe ke yena. (1)
- 1.5 Kolobe e hlametše batho kola. Go tsenya mathateng.
- Goba**
- Go kgabakgabiša dikgobe. Go lla. **[Karabo E TEE fela]** (2)
- 1.6 Motšhitšhi o gadimile mmagwe gatee **bjalo ka** legadima. Go bapetša/go swantšha dilo tše pedi tša go se swane. (2)
- 1.7 Motho wa go ja kudu ebile a sa hlaole/kgethe seo a se jago. (1)
- 1.8 Maphuti ditsebe ga se tša ema lehlogo. O gakanegile ga a tsebe gore a dire eng. (2)
- 1.9 SPCA. [Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana] Mohlala:
- Mokgatlo wo o šireletša diphoofolo gore di se tlaišwe goba tša gobatšwa ka boomo.
 - Ga o dumelele gore diphoofolo di bolawe sehlogo. (2)
- 1.10 Balekwa ba tla fa dikgopolo tša go fapana. Mohlala:
- Motšhitšhi o swanetše gore a emelele a ye go nyaka matogwana goba mošomo gore a tle a kgone go thuša mmagwe.
 - A ka ya go Dikwero a kgopela go mo thuša ka mešongwana ye mengwe gore a tle a kgone go thuša go lefela dikoloto le go thuša ka gae. (2)

1.11 Balekwa ba tla fa dikgopolo tša go fapana. Mohlala:

- Nka ba fa dijo kgwedi ka kgwedi go fihlela mmagoMotšhitšhi a eba seemong sa go kgona go šoma.
 - Nka ba fa dipeu tša merogo le mahea, ka aba ditirelo tša meetse gomme ka nyaka ditsebi tša temo go ba hlahla ka go dira dirapana gore ba kgone go iphediša.
- (2)

1.12 Peu ya bonaba e bjetšwe ke Motšhitšhi magareng ga mmagwe le Nkwešeng. (1)

1.13

- Mmallo!
- Go makala/tlabega.

(2)

1.14

- Ka pefelo.
- Lehlathi la mokgwa.

(2)

25 meputso

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Go swaiwa diphošo tše tlhano tša mathomo tša mopeleto le polelo, go tloga moo diphošo tša mongwalelo di hlokomologwe gomme go latišišwe kgopolokgolo.

Tekanyo:

Mongwalelo = 3

Diteng = 7

Kakaretšo ya molekwa e swanetše go ba le tše:

- Sehla sa marega ke nako ya go ntšha dikoma.
- Ntlo ya Magoši ya Limpopo e kgalema batho ba go itirela boithatelo.
- Batho ba ntšha koma ba se na le mangwalo a maleba a go ba fa tokelo ya go ntšha koma.
- Ba bangwe ba ntšha koma pele ga nako yeo e beilwego.
- Koma ga se ya swanela go šitiša dithuto, e swanetše go tšwa ge dikolo di tswalelwa gomme e aloge ge dikolo di bulwa.
- Koma ga se kgwebo, ke taba ya go latela le go ruta bafsa setšo.
- E nyaka motho wa go ba le boitemogelo le go tseba diila le dingaka tša go tseba go thekga koma, e sego fao bana ba hlokofolela ka komeng.
- Batho bao ba sa hlomphego melao ya magoši ba ka lebanwa ke kotlo ye kgolo ya go rakwa moo ba dulago.
- Batho ba swanetše go hlompha setšo le melao ya magoši. Boithatelo ga bo ratega.

	Bokgoni bjo bo botsebotse	Bokgoni bjo bobotse kudu	Bokgoni bja go kgotsofatšha	Bokgoni bjo bo lekanego	Bokgoni bja go se kgahliše	Bokgoni bja go se kgotsofatše
Kelo	10 – 9	8 – 7	6 – 5	4 – 3	2 – 1	0
Dikgopolo	E akaretša kgopolokgolo yeo e bontšhitšwego ka bokgwari.	E akaretša kgopolokgolo yeo e beakantšhitšwego botse.	E akaretša kgopolo yeo e laetšago kwešišo.	E akaretša kgopolo ye e lekanetšego.	Ga e kwešišege, ga se ya beakantšhwa gabotse.	E hlakahlakane, ga e bontšhe bokgwari, e ngwadilwe ka go se kwešišege.
Polelo le setaele	Polelo ye e nonnego ya maleba. Ga go boeletšwe mantšu. Mopeleto wa nnete.	Polelo ye e nonnego kudu ya maleba le mopeleto wa nnete.	Polelo ya maleba ya go nona le mopeleto wa maleba.	Polelo ya maleba go rothela mantšu ao a boeletšwago.	Polelo ya go se kgahliše le mopeleto wa diphošo.	Polelo ga e kwešišege le mopeleto wa go tlala diphošo.

10 meputso

KAROLO YA C THETO

POTŠIŠO YA 3

- 3.1 O reta mosadi yo a nago le motlabo. Moreti o re: 'Mongwe moriti, mong o tsebja ke mosadi;' a buša a re: 'Ke mang yo, lefastereng la ka, mosadi? O tšwa kae mola monna ka fa, a phela?' (2)
- 3.2
a		a
b		i
a		a
a		a
a		a
c		o
d	e lego	e
a		a
b		i
a		a
a		a
a		a
e		g
b		i
- (1)
- 3.3
- Go godiša tlabego le thulano.
 - Go tšwetša pele morero wa moreti.
- (2)
- 3.4 O nkweša bohloko. (1)
- 3.5
- Go se botegeleane leratong/lenyalong.
 - O tšere sephetho sa go sepela a tlogele mosadi.
 - O iponetše ka a gagwe mahlo gore mosadi wa gagwe o na le motlabo o kgotsofetše.
- (2)
- 3.6 Moya wa pefelo/manyami/bohloko. O nyamišwa ke go hloka potego lenyalong la bona. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4

Direto tše di bonwego

- 4.1 4.1.1 Tshwantšhišo e bolela gore selo se fetoga se sengwe.
Mohlala:
- Ga e sa le kgaka ke botse bja kgarebe.
 - Ga e sa le dikgaka ke masogana/batsomi.
 - Ga e sa le nkunkhuthwana ke bomorago bja kgarebe.
 - Ga e sa le kgaka ke kgarebe.
- (5)
- 4.1.2 **Ditemanatheto:**
- Ditemanatheto di bopša ke methalotheto.
 - Temanatheto ye nngwe le ye nngwe e rwele kgopolo ye itšego.
 - Ditemanatheto tša 'Kgakana tše' ke tše nne.
 - Palo ya methalotheto e a fapana temanathetong ye nngwe le ye nngwe.
 - Se na lê methalotheto ye 26.
- (5)
- 4.2 4.2.1 Ke thetonyefolo/kodutlo/seretotumišo – go tumišwa seretwa kobaobane. Moreti o kodutla ebile a nyefola seretwa. Moreti o i ntšhetša mafokodi a seretwa ka moka ka ntle. Moreti o re: 'O mošiši, o šišitše. O tladitše todi ya dinose. O sehlepišalebole.'
- (2)
- 4.2.2 'Ga o lemoge gore
Mohlang ba go 6am o6ta thekeng,'
- Go neeletšana ka dikgopolo.
 - Go senya metara (polelo ya moreti).
- (Mohola o tee fela)
- (2)
- 4.2.3
- Go kgaoganya dikarolometara.
 - Go tlemaganya dikarolometara.
 - Go kgaoganya le go tlemaganya dikarolometara.
- [Dintlha tše pedi fela]**
- (2)
- 4.2.4 Molaetša ke thuto yeo moreti a nyakago go e fihlišetša mmadi, goba e 6am o thuto yeo mmadi a ithutilego yona seretong.
- Molaetša o lebane le go kgalemela.
 - Moreti o kgalemela dikgarebe tša go hloka maitshwaro. Dikgarebe tša go rata masogana.
 - Ga di ratane le bona fela, di tsena ka mapaing le bona mola a se a hlwe a nyalwa.
 - O nwa dithibelapelegi a sa fetše.
 - Letšatši leo a tlogo re o nyaka ngwana o tlo palelwa.
 - Moreti o re; letšatši le lengwe masogana a, a tlo mo lemoga gomme 6am o tšhabela ka moka a šala a se na le o tee.
 - A ba lefetwa, ba nyetše dithaka tša gagwe.
- [Dintlha tše nne fela]**
- (4)

[20]

30 meputso

KAROLO YA D THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 Lehlaodi la sebopego. (1)
- 5.1.2 Lehlathi. Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala: Kgole, kgojana, kgolekgole. (2)
- 5.2 5.2.1 bontšha. [Balekwa ba tla fa mafoko a go fapana]
Mohlala: Ke tla go bontšha gore selefouno ye e šoma bjang. (2)
- 5.2.2 bonolo. [Balekwa ba tla fa mafoko a go fapana]
Mohlala: Ga go bonolo go bolela le hlogo ya sekolo ka tša marato. (2)
- 5.2.3 Motho ga a llišwe ke mathata ge go le boima. (1)
- 5.2.4 senna – e šupa maatla a go ba monna/monnatia.
bonna – e šupa bong/gore motho ke monna/ga se mosadi. (2)
- 5.2.5 se (1)
- 5.2.6 a boledišana le bomorwarragwe gore go tle go senyege go ya pele. (1)
- 5.3 5.3.1 -ile – lephethi.
i – leitiri.
mp – lentiri. (3)
- 5.3.2 Ga le latele sebopego sa legoro la lona/legoro la >mo. (1)
- 5.4 5.4.1 Ka gore ga se mantšu a Sepedi, ke a polelo ye nngwe. (1)
- 5.4.2 Khamera/dinepe/selefoune. (le tee feela) Ga go na lentšu la maleba la
Sepedi leo le ka šomišwago sebakeng sa lentšu le. (2)
- 5.4.3 Leinagokwa: mmamoratwa>leina le kgomo>leina (leina + leina). (2)
- 5.4.4 Go oketša theko ya sedirišwa. Go goketša bareki gore ba reke selefouno ye
ka bontši gore letseno la kgwebo le oketšege. (2)
- 5.4.5 Go kaonafatša bophelo. (1)
- 5.4.6 Go goga šedi ya babogedi/mmadi. (1)

[25]

POTŠIŠO YA 6

- Lesiba
- itielela/tielela
- mpheng
- pšho!
- moagišane
- adimile?"
- Mosatšana
- wa ka
- šwahlile
- Ga go na taba

[10]

35 meputso

Palomoka: 100 meputso